

Hit és cselekedetek

Törvénykezés vagy engedelmesség? Üdvösség érdemek alapján vagy kegyelemből?

“Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.” – írja Pál az Efezusiakhoz írt levelében (Efezus levél 2:8-9) rámutatva arra, hogy egy keresztény kizárólag Isten kegyelmének köszönheti, hogy örök élete van, hiszen maga a saját cselekedeteivel azt nem érdemelheti ki. Isten az ő irgalmából és emberek iránti szeretetéből küldte el Fiát a Földre, hogy általa megváltsa az emberiséget bűneiből.

Az Efezus levél 2:1-2 -ben Pál azt mondja, hogy a keresztények megtérésük előtt halottak voltak bűneikben, a világ életmódja szerint éltek testük kívánságait követve. Isten volt az, aki életre keltette őket. Fontos azonban, hogy mit jelent az, hogy Isten életre keltett.

Mondom tehát, és tanúsítom az Úr nevében, hogy többé nem élhettek úgy, ahogyan a pogányok élnek hiábavaló gondolkozásuk szerint... Vessétek le a régi élet szerint való őembert, aki csalárd és gonosz kívánságok szerint megromlott; újuljatok meg lelketekben és elmétekben, öltöztök fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett. (Efezus levél 4:17 és 22-23)

Kérlek tehát titeket én, aki fogoly vagyok az Úrért: éljetez méltón ahhoz az elhivatáshoz, amellyel elhivattatok... (Efezus levél 4:1)

Az Efezusi levél fent idézett gondolataiból – de az Újszövetség sok más részéből is – világos, hogy Isten úgy váltotta meg az emberiséget, hogy elküldte Jézust, aki hirdette Isten megbocsátását, és a bűnökből való megtérésre, Istennel való kapcsolatra, örömteli, bővülködő életre hívta az embereket (János 10:10).

Istentől a bűn választ el, ahogy Ézsaiás prófétánál is olvassuk:

Nem az Úr keze rövid ahhoz, hogy megsegítsen, nem az Ő füle süket ahhoz, hogy meghallgasson, hanem a ti bűneitek választottak el titeket Istenetektől... (Ézsaiás 59:1-2)

Ezért Jézus a bűn elleni következetes harcra hívja fel azokat, akik Istennel akarnak élni. Hiszen azért kapjuk a kegyelmet és a bűnbocsánatot Istentől, hogy többé ne akarjunk a bűnben élni:

Én sem ítélek el téged, menj el, és mostantól fogva többé ne vétkezz. (János 8:11b)

Pál apostol is ezt erősíti meg:

...ahogyan tehát átadtátok magatokat a tisztátalanságnak és a törvénytelenségnek a törvénytelenség szolgálatára, úgy most adjátok át tagjaitokat az igazság szolgálatára, hogy szentek legyetek. (Róma levél 6:19)

Vele együtt munkálkodva intünk is titeket; úgy éljetez, mint akik nem hiába kapták az Isten kegyelmét. (2 Korinthus levél 6:1)

Mert megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek, és arra nevel minket, hogy megtagadva a hitetlenséget és a világi kívánságokat, józanul, igazságosan, és kegyesen éljünk a világban... (Titusz levél 2:11-12)

Ezen kívül az Újszövetségben található összes intést, bátorítást lehetne idézni, amelyek mind azt mutatják, hogy Isten arra adja a kegyelmet, hogy szent életet éljünk. Aki nem él így, hiábavalóvá teszi Isten kegyelmét – és nem csak a maga számára: más emberek számára is hamis bizonyosság lesz, hiszen életével nem tanúsítja Isten büntől megtisztító erejét, életet átforgató hatalmát:

Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat. (Máté 5:16)

Teljesen helytelen tehát az a Luther által is vallott nézet, mely szerint a keresztény élet kifelé láthatatlan.¹

A keresztény élet gyümölcsjeinek, a szent élet cselekedeteinek hangsúlyozása nem nevezhető törvénykezésnek – már a fentiekből adódóan sem. De azért sem, mert egyáltalán nem az ószövetségi törvények betartásáról van szó, hiszen ezeket az Újszövetség egyértelműen elavultnak tartja; de nem is emberi erőlködésről, teljesítményről az Újszövetség jegyében, hanem olyan szentségért való harcról, amelyre Jézus megváltása által, az Istennel való kapcsolatból merítve, a Szent Szellem ereje által képes a keresztény.

“Ugyanúgy a hit is, ha cselekedetei nincsenek halott önmagában.” – mondja Jakab (Jakab levél 2:17), és gondolatai nincsenek ellentmondásban a Római levél tanításával (Róma levél 4), hiszen abban Pál az ószövetségi törvény cselekedeteit állítja szembe a kegyelemmel és a hittel, míg Jakab arról beszél, hogy az Isten létébe vetett hit cselekedetek nélkül semmit sem ér. Pál azok ellen ír, akik még mindig az ószövetségi törvény megtartása által akarnak megigazulni, Jakab azok ellen, akik csupán szavaikkal tudnak bizonyosságot tenni hitükről, de életükben nem harcolnak a szentségért, nem látszik meg, hogy ők Jézus követői. Ahogyan a hit Istenben nem jelentheti csupán az ő létezésének, tulajdonságainak elismerését, tudomásul vételét (Jakab levél 2:19), úgy a Jézus Krisztusban való hit sem jelentheti csupán Jézus történelmi voltának és tetteinek (halálának és feltámadásának) elismerését:

Aki hisz a Fiúban, annak örök élete van, aki pedig nem engedelmeskedik a Fiúnak, nem lát majd életet, hanem az Isten haragja marad rajta. (János 3:36)

Jézus a hitet azonosítja az engedelmisséggel. Fontos kiemelni, hogy ő engedelmisségről, és nem csupán néhány pontban megjavult életről beszél (pl.: káros szenvedélyek, világi törvények által is elítélt bűnök feladása, kedvesség, humánus vagy vallásos cselekedetek gyakorlása stb.)

Jézus az embereket az ő követésére hívja fel, úgy, mint a gazdag ifjút is, aki saját megítélése szerint sok tekintetben Istennek tetsző életet élt, de nem volt kész arra, hogy Istennek adja életében az első helyet, és kövesse Jézust (Máté 19:16-26) János megfogalmazásában:

Aki azt mondja, hogy őbenne van, annak magának is úgy kell élnie, ahogyan ő élt. (1 János levél 2:6)

Jézus teljesen odaszentelte az életét azokért, akiknek segítségére volt szükségük. Azért élt, hogy kinyilvánítsa Isten szeretetét, és Istenhez vezesse őket. Ugyanerre hívja azokat is, akik követni akarják őt:

Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást. Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást. (János 13:34-35)

Keresztényként arra kell törekednünk, hogy minél tökéletesebben megvalósítsuk azt, amire Jézus elhívott minket. Nem büntelen, tökéletes életről van szó, hanem törekvésről. Ez azonban nem erőltet próbálkozást jelent, hanem olyan harcot, amilyenről Pál beszél az Korinthusiakhoz írt első levelében:

Nem tudjátok-e, hogy akik versenypályán futnak, mindnyájan futnak ugyan, de csak egy nyeri el a versenydíjat? Úgy fussatok, hogy elnyerjétek... Én tehát úgy futok, mint aki előtt nem bizonytalan a cél, úgy öklözők, mint aki nem a levegőbe vág... (1 Korinthus levél 9:24.26)

Nem mentegetőzhetünk az ember gyarló voltaival, hiszen ezzel Jézus is tisztában volt (Zsidó levél 12:1.4), mégis elmondta, hogy mit vár a követőitől:

Ha valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel a keresztjét, és kövessen engem. (Máté 16:24b)

¹ Weihnachtspostille 1522: Luther deutsch, Erg.Bd. Lutherlexikon, S. 57, vgl. WA 101,137,18-138,5: “A kereszténység nem a külső viselkedésben áll, az ember sem a külső állapotát változtatja meg, hanem a belsőt, vagyis más szíve van, más lelke, akarata és értelme, amely ugyanazokat a tetteket viszi véghez, amelyeket egy másik ember ilyen lélek és akarat nélkül tesz. Egy keresztény ugyanis tudja, hogy minden Istene múlik. Ezért úgy jár, áll, eszik, iszik, ruházkodik, cselekszik és viselkedik, mint bármely más ember a maga állapotában, tehát a kereszténységet nem veszik észre az emberek...”

Hauspostille 1544, Von der Frucht dre Auferstehung Christi: Luther deutsch, Erg.Bd. Lutherlexikon, S.58, vgl. WA 52,251, 18-24: “Egy keresztényt nem lehet igazán a külső élete alapján megítélni. Mert az éppolyan tisztátalan és roskadt, mint a nem-keresztények élete. Ezért kell naponta így imádkoznunk: “Bocsásd meg vétünköt.” Aki azonban egy keresztényt igazán meg akar ítélni, tegye ezt a hit alapján. Hiszen testünk és vérünk szerint bűnösök vagyunk, és éppúgy meg kell halnunk, és éppúgy vagy még jobban kell számítanunk mindenféle szerencsétlenségre, mint azok az emberek, akik nem keresztények. Mert a keresztények jobban érzik a bűnt, mint más emberek.”

Nem válhat tartós állapotá az, hogy vétkezünk, hanem, ha el is estünk, Isten megbocsátásából erőt merítve újra fel kell állnunk (1 János levél 2:1), és harcolnunk kell a bűn ellen mindvégig (Zsidó levél 12:1-4).

A cselekedetek hangsúlyozása nem jelenti továbbra sem azt, hogy cselekedetekkel önmagukban valaki érdemessé tehetné magát az örök életre. A cselekedetek azonban mutatják, hogy valakinek valójában van-e kapcsolata Istennel, valójában megtért-e, valójában elfogadta-e Isten kegyelmét, hisz-e Jézusban, valósággá vált-e az életében Jézus megváltásának ereje. Ha igen, az meg fog látszódni az életéből:

Mutasd meg nekem a hitedet cselekedetek nélkül, én is meg fogom neked mutatni cselekedeteim alapján a hitemet. (Jakab levél 2:18b)

Ezzel magyarázható az is, hogy az Újszövetség sokszor úgy beszél az ítéletről is, hogy Isten a cselekedetek alapján fog ítélni:

Mert mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé, hogy mindenki megkapja, amit megérdemel, a szerint, amit e testben cselekedett: akár jót, akár gonoszt. (2 Korinthus levél 5:10)

Helytelen tehát az a felfogás, miszerint Jézus halálába és feltámadásába vetett hit önmagában elegendő lenne az üdvösséghez, de az a másik véglet sem fogadható el, mely szerint Isten előtt jó cselekedeteinkkel magunk (vagy még kevésbé mások számára) érdemeket szerezhethetnénk. Ez utóbbi nézetet cáfolja Jézus egyik példázata is, melynek záró gondolata így hangzik:

Azért tehát ti is, ha teljesítettétek mindazt, amit parancsoltak nektek, mondjátok ezt: Haszontalan szolgák vagyunk, azt tettük, ami a kötelességünk volt. (Lukács 17:10)

Isten Igéje ma is valóság, és ma is át tudja formálni az emberek életét – azokét, akik ezt akarják, akik szabadon úgy döntenek, hogy Jézust akarják szolgálni életükkel, fölveve magukra nem a törvény, hanem Jézus boldogító és könnyű igáját (Máté 11:30), alávetve magukat nem az Ószövetség, hanem a szabadság törvényének (Jakab levél 1:25; 2:12), a hit gyümölcseit teremve Isten számára, bizonyosságot téve az Ő kegyelmének erejéről. Ők azok, akik hallják, és értik Jézus szavát:

Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem, ahogyan az Atya ismer engem, én is úgy ismerem az Atyát: és én életemet adom a juhokért. Más juhaim is vannak nekem, amelyek nem ebből az akolból valók: azokat is vezetnem kell, és hallgatni is fognak a hangomra: és akkor lesz egy nyáj, egy pásztor. (János 10:14-16)